

Міністерство освіти і науки України
Департамент освіти і науки Луганської обласної державної адміністрації
Відділ освіти Лисичанської міської ради Луганської області
КЗ «Лисичанська спеціалізована школа І-ІІІ ступенів № 8
Лисичанської міської ради Луганської області»

Українська революція: 100 років надії і боротьби

«Микита Шаповал - земляк, політик, державотворець»

Номінація: «Українська революція – доба національного
державотворення»

Виконала

Велика Катерина,

учениця 9-Б класу

учитель-консультант

Велика Марина В'ячеславівна

ЗМІСТ

Вступ	3-7
Основна частина	
1. Микита Юхимович Шаповал, діяч на благо України.	8-14
2. Микита Юхимович Шаповал за кордоном.	15-18
Висновки	19-20
Список використаних джерел	21
Додаток 1.	22
Додаток 2.	23

ВСТУП

Державотворчі процеси сьогодення активізували вивчення проблем, пов'язаних з осмисленням історичного досвіду минулого. Особливого значення за умов розбудови української державності набуває проблема аналізу тих процесів, що відбувалися в політичному житті на теренах України початку ХХ століття. Тема української національно-демократичної революції 1917-1919 рр. продовжує зберігати свою актуальність до нині. Не зважаючи на чисельні наукові дослідження даної проблеми й досі існують малодосліджені аспекти національно-визвольної боротьби українського народу вказаного періоду, в тому числі - діяльність окремих постатей - громадсько-політичних діячів, які стояли біля керма молоді української держави. Серед таких - Микита Шаповал, член Української Центральної Ради, очільник Українського національного союзу, один з організаторів протигетьманського повстання 1918 р., член уряду Директорії УНР, голова українських есерів у Чехословаччині в роки еміграції.

Я, обрала саме Микиту Юхимовича Шаповала, з усіх провідних діячів Української Центральної Ради з тої причини, що він мій земляк. М. Шаповал з Донбасу, він маловідома постать, але на мою думку його повинні знати усі. Народився Микита Шаповал 8 червня (26 травня ст. ст.) 1882 року в селянській родині в селі Сріблянці, яке належало тоді до Бахмутського повіту на Катеринославщині (нині Артемівський район Донецької області). Навчався в народній школі та в Комишуватській двокласній школі в Бахмутському повіті, закінчив Ново-Глухівську лісову школу в Куп'янському повіті на Харківщині (нині місто Кременна), Чугуївське юнкерське училище. Пізніше продовжував освіту в Харківському університеті (1907 – 1908 рр.) та в Київському комерційному інституті (1917 р.), але жодного з вищих навчальних закладів не закінчив. Як писав він у автобіографії, „в першому випадку через брак коштів, а в другім — через призив до війська і виконання громадських обов'язків під час революції та будівництва української державності”. Але М.Шаповал усе життя

займався самоосвітою і став не лише високоосвіченою людиною, а й відомим ученим.

Мета дослідження полягає в тому, щоб розкрити провідні тенденції історії національно-демократичного руху за суверенітет і незалежність України на рубежі 10-х – 20-х років ХХ ст., з'ясувати стан, повноту і достовірність досліджень, окреслити перспективи подальшого вивчення.

Завдання роботи випливають з поставленої мети, підпорядковуються їй і полягають у наступному:

- осягнути теоретико-методологічні засади дослідження українського національно-демократичного руху;
- дослідити основні етапи та особливості суспільно-політичного розвитку, чинником якого, власне, і був національно-демократичний рух за незалежність України;

Об'єктом дослідження є діяльність одного з провідних політичних діячів того часу - Микити Юхимовича Шаповала.

Предметом дослідження є процес 10-х та 20-х рр. ХХ-го ст., провідні тенденції та закономірності розвитку національно-демократичного руху за суверенізацію та незалежність України.

Огляд міри і вивченості теми. Стан наукового опрацювання проблеми.

У сучасних дослідженнях ще немає спеціальних наукових праць, які безпосередньо торкаються теми . Однак багато авторів, які досліджували цю проблематику у суспільно-духовному житті України другої половини ХІХ – першої половини ХХ ст., так чи інакше торкалися проблеми національної ідеї. Історіографія проблеми бере свій початок безпосередньо в працях видатних представників української соціально-філософської думки, таких як М.Драгоманов, І.Франко, М.Міхновський, В.Липинський, Д.Донцов, Л.Ребет, в

яких відображено процес кристалізації національно-державницької ідеології, національної ідеї та її складових компонентів.

Тема державотворення України після лютневої революції 1917 року достатньо вивчена на мою думку, можна знайти багато інформації про УЦР, універсали, ставлення відомих людей до УЦР, та є змога побачити плюси та мінуси їх управління, є інформація, фото, відеоматеріали про В. Винниченка, С. Петлюру, М. Грушевського. А ось про М. Шаповал досить мало інформації та про нього мало хто знає. В. Терещенко писав: «Люди не можуть, а здебільшого не хочуть виділяти видатних, чиї здібності перевищують здібності оточення. З роздратуванням чи амбіціями ставляться до таких людей сучасники».

Опис методів, за допомогою яких дане дослідження проводилося.

Я використала прикладний вид дослідження. Дослідження має на меті одержання і використання знань для практичних цілей. Мій метод дослідження теоретичний. Теоретичний метод насамперед пов'язаний з вивченням наукової літератури; історико-педагогічних праць і документів. Під час роботи з науковою літературою використовують такі методи, як складання бібліографії, реферування, конспектування, анотування, цитування. З метою накопичення наукових фактів доцільно використовувати метод вивчення нормативних та інструктивно-методичних документів з досліджуваної проблеми.

Дійсно, якщо б ми добре вчили історію Української Центральної Ради, та побачили б там фатальні помилки, то зараз цілком можливо наше життя не було б схоже на те, яким ми незадоволені зараз, яке було в усі часи нашої України.

УЦР, у відведений історією час, безнадійно запізнилася, до гуртування української нації навколо стратегічного завдання розбудови власної держави на засадах «національно-демократичної незалежності». Р. Іванченко зазначає, що

«УЦР втратила час, і не тільки через вичікування їхнього визнання, а й через те, що більше уваги приділяла не будівництву національної держави й агітації за нею, а впровадженню в життя утопічних соціалістичних ідеалів. ...Це призвело до втрати можливостей для поширення національно-державницьких переконань серед широких верств українського суспільства без чого взагалі неможливо будувати власну державу».

1. Микита Юхимович Шаповал, діяч на благо України.

Українська Революція 1917–1921 років - являла собою боротьбу за правду, свободу і народовладдя під різними гаслами і прапорами, боротьбу українського трудового народу за своє національне і соціальне визволення, які повністю змінили структуру влади у східній Європі.

Початком Української Революції можна вважати Лютневу Революцію в Російській імперії. Українська Революція 1917-го року великою мірою зазнала поразки. Ця поразка була наслідком незгуртованості політичної еліти, незавершеності процесу формування нації, відмінностей між національними та соціальними завданнями визвольного руху, його обумовленості зовнішніми політичними й насамперед військовими факторами.

Визвольний та культурно-національний рух в Україні в ХІХ столітті підготував ґрунт для розгортання боротьби українського народу за своє політичне, соціальне та національне визволення в ХХ столітті.

У березні 1917 р., коли в Петербурзі було повалено самодержавство, у Києві утворився політичний центр українських партій - Центральна Рада (*додаток 1*).

Крім того, Українська Центральна Рада пройшла в короткий строк шлях українського політичного життя від “державницької ідеології ХІХ ст., що базувалася на українсько-визвольному русі, побудованому на автономізмі” Еволюція цього політичного процесу знайшла закріплення у чотирьох універсалах, з яких «вершиною державотворення став ІV Універсал».

Соавтором ІV Універсалу та членом Української Центральної Ради був також і відомий за кордоном , але майже нове незнане ім'я на Україні - Микита Юхимович Шаповал, який народився на моєму рідному Донбасі.

Микита Юхимович Шаповал (*додаток 2*) – громадсько-політичний діяч, вчений-соціолог, поет і публіцист прожив недовге, але надзвичайно насичене

подіями життя. І основним змістом усієї його діяльності була боротьба за національне відродження, за незалежну соборну Українську державу трудового народу.

Змолоду Шаповал замислювався над долею свого народу, над шляхами розвитку суспільства. Відповіді на ці питання намагався знайти у вивченні економічних та соціальних наук, захопився соціалістичною ідеєю, яку розумів як повне і всебічне визволення народу. Не приймаючи марксистської інтерпретації соціалізму, М.Ю.Шаповал намагався обґрунтувати український народницький соціалізм з урахуванням конкретних історичних обставин сучасного та минулого свого народу .

Револуційна хвиля 1905 – 1907 років захопила й М.Ю.Шаповала. За організацію гуртка та пропаганду серед солдатів під час військової служби він був заарештований і вісім місяців протриманий у Варшавській цитаделі, а потім звільнений з війська через “політичну неблагонадійність”.

1908 року він прибув до Києва, де до 1910 року займався літературною працею: писав вірші, статті, які підписував псевдонімами: М. Сріблянський, М. Бутенко та іншими, разом з П. Богацьким 1909 року почав видавати журнал “Українська Хата”.

Від 1911 по 1917 рік працював лісничим у маєтках М. Терещенка, займаючись одночасно й літературно-публіцистичною діяльністю, працюючи над книгами за основним фахом лісівника.

Однією з провідних тем публіцистики Микити Юхимовича Шаповала цього періоду були його роздуми про шляхи розвитку української культури, які він бачив незалежними від літератури російської. Він писав: “Перед нами яскраво стоїть глибока проблема культури: чи йти старим шляхом українофільщини, чи залишити традиції хуторського світогляду і варварства та шукати культурного самоозначення? Так, шукати культурного самоозначення, бо це значить визволятись від залежності чужої культури, маючи підстави і поживу у власній

сфері мислення і світовідчуження. Тільки така сфера і дає право емансипуватися від сусід, а у їх однімає змогу накидати нам “вищу культуру” .

Лютнева революція 1917 року в Росії породила надії на швидке національне відродження України і на побудову власної держави хоч і у формі автономії в складі демократичної Росії. Микита Шаповал активно включився в роботу з реалізації цих надій і сподівань. Він увійшов до керівництва Української партії соціалістів-революціонерів, яка організаційно оформилася в квітні 1917 року, був обраний до Української Центральної ради та її Комітету (Малої ради), а від 2 грудня 1917 року по 16 січня 1918 виконував обов’язки Генерального Секретаря, а згодом міністра пошт та телеграфів у кабінеті В. Винниченка; був також членом і товаришем голови Київської повітової земської управи і Київським повітовим комісаром Тимчасового уряду (від 28 березня по 1 жовтня), а згодом – директором лісотехнічного економічного відділу Лісового департаменту і головою Всеукраїнської лісової спілки. Про політичну активність та громадський авторитет М.Ю.Шаповала свідчить те, що він обирався членом Демократичної наради в Петрограді і членом Передпарламенту, делегатом до Всеросійських і Українських установчих зборів, мав звання члена-співробітника Українського Наукового Товариства у Києві .

М.Ю.Шаповал був одним із найрадикальніших і найпослідовніших борців за автономію України, яку він трактував досить широко. Виступаючи на Київському губернському українському з’їзді, який відбувся 17 – 18 червня 1917 року, він говорив, що, спаливши стару царську хату тепер подумати про побудову нової хати, про те, як завести новий лад у краї. “Народ український повинен сам бути господарем свого краю і сам розпоряджатися грошми, які він збирає. Ми хочемо розпоряджатися самі своєю землею і тими багатствами, які є під землею. Це зветься автономія. Ми сказали, що цієї автономії хочемо, і від свого слова не “відступимося”. Микита Юхимович Шаповал рішуче виступив проти Інструкції Тимчасового уряду Генеральному Секретаріатові Центральної

ради, яка обмежувала автономію України. На його доповідь з цього приводу збори Київської губернської української ради ухвалили резолюцію протесту проти цієї інструкції і висловилися на підтримку Центральної ради та її секретаріату в “боротьбі за проведення широкої автономії України” .

Найбільшою радістю Микити Шаповала було проголошення третім Універсалом Центральної ради Української Народної Республіки, яку він вважав “великим твором” того покоління українських політиків, до якого відносив і себе. Слова “Українська Республіка” він промовляв із великою гордістю і з особливим піднесенням. “В цих двох словах, - підкреслював Шаповал, - виблискує брильянт української громадської думки і творчості, в закінченій, досконалій, логічній формулі історичних стремлень українського народу. Будучі покоління будуть коментувати ці слова, наповняти їх тим або іншим змістом, комбінуватимуть складники цього змісту, але вони не переживуть такої радості народження, яку вже пережили ми, їм не доведеться вимовити великі слова перший раз, бо вже їх вимовило наше покоління .

Лідери УНР, а серед них і М.Ю. Шаповал, не вважали більшовицький уряд у Петрограді законним і сподівалися на створення федерації вільних демократичних республік на чолі з однорідним соціалістичним урядом. Коли ж ці сподівання не здійснилися, а Раднарком Росії пригрозив Центральній раді війною й підтримав утворений у Харкові паралельний уряд – Народний секретаріат, М.Ю.Шаповал був першим серед керівників Центральної ради, хто виступив за розрив із Раднаркомом.

На засіданні Генерального Секретаріату 15 грудня 1917 року він повідомив, що в Харкові більшовики їздять на автомобілях з плакатами “Смерть українцям!” і заявив: “Треба розірвати цілком з Советом Народних Комісарів і розпочати рішучу боротьбу з більшовиками”. А 20 грудня він підтримав В. Винниченка, котрий розцінив ситуацію в Росії так, що виникла необхідність “проголосити незалежність України” . М. Шаповал був співавтором четвертого Універсалу Центральної ради, який 9 (22 січня) проголосив: “Однині

Українська Народна Республіка стає самостійною, ні від кого незалежною, вільною, суверенною державою українського народу” .

Микита Юхимович Шаповал рішуче виступав проти орієнтації на зовнішні сили в державотворчому процесі, засуджував закликання німців в Україну, виступав проти влади гетьмана Скоропадського і був одним з найактивніших організаторів протигетьманського повстання.

Будучи за часів Директорії один час міністром земельних справ (у складі уряду В. Чеховського, грудень 1918 – лютий 1919 року), М.Ю.Шаповал розробив закони про ліс і про землю, оголошені відповідно 7 і 8 січня 1919 року. Вони були схвалені Директорією й затверджені Трудовим Конгресом України. Згідно з цими законами, в українській державі передбачалося скасувати приватну власність на всі землі й ліси без викупу, непорушною залишалась тільки трудова селянська власність не вище 15 десятин (16,5 га). Закон визнавав приватно-індивідуальне користування землею, але відкривав простір і для добровільної колективізації Варто звернути увагу на оцінку Шаповалом рішення Трудового Конгресу 22 січня 1919 року про злуку західних і східних українських земель в одній Соборній Українській Народній Республіці. На його думку, ця подія мала велике морально-політичне значення, але, разом з тим, “ця злука була більш теоретично-юридичною, ніж фактичною, бо галицький Державний Секретаріат уперто стояв на тім, що лише на спільних Всеукраїнських Установчих Зборах буде остаточно встановлено закон про форму включення західних земель в одну державну систему і організацію єдиної влади, а до того Західна область УНР мусила б бути цілком незалежною в своєму існуванні”.

Те двовладдя, яке фактично було “злукою” проголошене на українській землі, принесло, вважав М.Ю.Шаповал, “необчислимі нещастя для українського народу” , бо привело до дальшого розколу українських сил через поглиблення протистояння між головою Директорії С. Петлюрою та диктатором ЗОУНР Є. Петрушевичем.

М. Шаповал розумів значення міцної армії для захисту української держави. Коли під тиском більшовицьких військ Директорія відступила на Поділля й уряд В. Чехівського подав у відставку, він, уже перебуваючи у Вінниці (лютий 1919 року), подав українській владі проект організації земельної (селянської) армії. Вона мала базуватися на таких принципах: армія організується територіально (по селах, волостях, повітах), старшинство формується з представників українських партій, селянської спілки, вчительства і з дрібних селян-козаків. Російське старшинство, яке, за словами Шаповала, пасивно волоклося за українською владою і чекало Антанти і добровольців з Одеси і яке “саботувало, губило всю українську справу”, повинно бути розпущене . Цей проект, за свідченням його автора, був прихильно зустрінутий, але в життя не втілений, бо керівництво Директорії взяло орієнтацію на Антанту, що, на думку Шаповала, згубно вплинуло на подальшу долю Директорії.

Цим, по суті, завершується державотворча діяльність Микити Юхимовича Шаповала на рідній землі. Згодом своє ставлення до тогочасного революційного і державотворчого процесу в Україні М.Ю.Шаповал сформулював так: “Революцію ми розуміли і проводили, як соціальну, але ми одкидали методи більшовицькі. Ми були проти терору і насильств. Ми були за рівноправство трудових людей, не висуваючи “диктатури” якоїсь однієї трудової групи” . Для М.Ю.Шаповала омріяним ідеалом держави, якому він залишився вірним до кінця життя, була українська соборна, самостійна, трудова, соціалістична республіка .

У лютому 1919 року М.Ю. Шаповал виїхав за кордон і більше в Україну не повернувся. Якийсь час він був аташе дипломатичної місії УНР в Швейцарії, її секретарем в Угорщині, а в жовтні 1919 року був відряджений у справах місії до Праги, як радник Директорії з культурно-просвітницьких справ за кордоном. Йому доручалося вести культурно-просвітницьку роботу серед військовополонених та біженців і всіх українських громадян, які перебували на

території Чехословацької Республіки. В цій країні він залишався до кінця життя.

2. Микита Шаповал за кордоном.

У Празі М.Ю.Шаповал заснував Український Громадський Комітет і в 1921 – 1925 роках був його головою. Ця благодійницька організація за допомогою уряду Чехословаччини організувала Українську господарську академію в містечку Подєбрадах поблизу Праги (1922 р.) та Український високий педагогічний інститут ім. М. Драгоманова в Празі (1923). М.Ю.Шаповал був також головою головного політичного комітету Закордонної організації Української партії соціалістів-революціонерів, організатором Всеукраїнського робітничого союзу в Чехословаччині, одним з організаторів і членом над зірної ради Українського громадського видавничого фонду в Празі, видавцем і співредактором журналу “Нова Україна” (1922 – 1928 рр.), а 1924 року реалізував свою заповітну мрію – заснував і очолив Український соціологічний інститут у Празі.

Одним з головних напрямів діяльності Шаповала за кордоном було осмислення причин поразки тих сил, які боролися за незалежну українську державу, аналіз політичної ситуації в Україні під владою більшовиків, намагання визначити шляхи подальшої боротьби. Цим проблемам він присвячує низку своїх праць. Не розкриваючи детально аргументацію Шаповалом причин падіння української національної держави, оскільки ця тема буде розкрита іншими доповідачами, лише означу ці причини, визначені ним: відсутність чіткої соціальної програми у Центральній Раді, хитання і нерішучість у проведенні “соціальної революції” як Центральною радою, так і Директорією; відсутність власної міцної армії і вимушена цим орієнтація на зовнішні сили (Центральної ради на Німеччину, Директорії – на Антанту); недостатня консолідованість української нації, низький рівень національної свідомості українців, що, в свою чергу, було обумовлене соціальною структурою населення України.

У гострополемічній праці “Новітнє яничарство” він писав, що напередодні революції суспільство на Україні складалося з трьох категорій: темної маси,

нечисленної інтелігенції і величезного свідомого яничарства, і підкреслив: “Коли нація має такий колосальний потенціал зради і такий малий потенціал солідарності, то іншого результату, як погром своєї волі, вона не досягне в цій злім, егоїстичній світі розбою і насильства” .

Які ж позитивні наслідки української революції бачив М. Шаповал? Найважливішим її наслідком для нашого народу, на його думку, було те, що “велика революція розбудила український народ до свідомого життя, цебто до боротьби за свої інтереси” , що в ході революції народився принцип української державності і його реальна форма – Республіка. Революція пробудила національну самосвідомість українців. “Украдене ворогом ім’я наше вернулось. Тепер кожний селянин і робітник знає, що він українець”, - підкреслював М.Ю.Шаповал. Світові стало відоме ім’я “Україна”, а це, вважав він, веде до того, що “світ своєю опінією підтримуватиме існування України як рівноправного члена всесвітнього суспільства” .

Не був байдужим Микита Юхимович Шаповал і до проблем Карпатської України, яким приділив чимало уваги як у згадуваній книзі “Міжнаціональне становище українського народу”, так і в багатьох рукописних матеріалах, які зберігаються в його особистому фонді в Центральному державному архіві вищих органів влади та управління України. Це, насамперед, рукописи його доповіді, проголошеної на семінарі 1 лютого 1930 року, під назвою “Політична структура Підкарпатської Русі”, а також підготовлених ним документів: “Платформа Партії Соціалістів-Революціонерів Підкарпаття” та “Програма Партії Соціалістів-Революціонерів на Підкарпатській Русі”. Ці та інші документи дають можливість охарактеризувати ставлення Шаповала до означеної проблеми в трьох основних аспектах: 1) історія; 2) її стан на кінець 1920-х років; 3) перспективи.

Не маючи можливості зупинитися на цих питаннях детально , відзначу лише, що Шаповал постійно підкреслював, що в Карпатах, зокрема й на території Чехословаччини, живе великий масив етнічних українців, які нерозривно

зв'язані з усім українським народом, а слово “русин” вживав лише як синонім слова “українець”. Сформулювавши в теорії принцип: “національне об'єднання і державне усамостійнення кожного слов'янського народу”, чеські лідери вирішили проблему Підкарпаття на мирній конференції в Сен-Жермені в 1919 році шляхом включення його до складу ЧСР, обіцяючи Підкарпатській Русі автономію, але зобов'язання про надання автономії не виконали. Перспективи подальшого розвитку Прикарпаття у тогочасних конкретно-історичних умовах Шаповал бачив у організації в межах ЧСР на землях, заселених русинами-українцями, національно-територіальної автономії (Підкарпатсько-український автономний край) із краєвим сеймом і урядом на чолі. Краєвий сейм повинен бути обраний на основі загального, прямого, таємного, пропорційного виборчого права без різниці статі, віри і національності. Українські землі, включені в Словаччину, повинні увійти в одну краєву автономну цілість.

Микита Юхимович Шаповал помер 25 лютого 1932 року і не дожив до того часу, коли Карпатська Україна на короткий час стала автономною частиною державної федерації, а потім у березні 1939 року проголосила свою державну незалежність. Не судилося йому дожити й до тих прогнозованих і омріяних ним днів, коли розпався СРСР і Україна стала незалежною державою. Але його громадсько-політична і наукова діяльність сприяла розвитку подій у цьому напрямку.

З позицій нашого часу можна по-різному оцінювати політичні погляди та політичну позицію Микити Юхимовича Шаповала. Але не можна сумніватися в тому, що був він великим українським патріотом і державником. Микита Шаповал залишив нам величезну творчу спадщину. Це близько 400 опублікованих праць (книг, статей, заміток, рецензій). Його особовий архівний фонд налічує 259 одиниць зберігання. Серед них – чимало рукописів його неопублікованих праць та інших документів, зокрема величезне і надзвичайно цінне історичне джерело - його листування з багатьма визначними діячами. Частково ці документи останнім часом введені в науковий обіг дослідниками,

але більшість залишаються невідомими широкому загалу. Інститут української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського НАН України готовий підготувати до друку архівний фонд Микити Шаповала, якщо знайдуться кошти на його видання. Було б дуже добре, якби серед земляків Микити Юхимовича Шаповала знайшлися меценати, які фінансували б видання його творчої спадщини та праць про нього. Це було б найкращим пошануванням пам'яті про визначного нашого співвітчизника.

Пам'ятають та шанують Микиту Юхимовича на Кременщині! У лісхозі є пам'ятка про те, що М. Ю. Шаповал навчався там з 1898-1900 роки. Районна бібліотека пишається книгою В. Терещенко "Микита Шаповал велетень із Донбасу". У краєзнавчому музеї є куточок М. Ю. Шаповал, багато статей друкують у газеті "Кременщина" про нього.

ВИСНОВОК

“... творячи свою національну державу, мусимо правильно розуміти сучасне, а це неможливо без знання своєї минувщини”

І. Ворончук

Історично становлення нашої країни відбувалося протягом багатьох віків. За цей час не одному поколінню українців довелося ціною власного життя здобувати право прийдешніх поколінь на вільне і незалежне життя. Сьогодні ж 1991 рік вписано в новітню історію України, як час, з якого почалася нова сторінка розвитку державності. Проте важливо пам'ятати історичні постаті та події для того, щоб не забувати про шлях, який довелося подолати українській державі в своєму становленні. Я вивчала державотворення України певний час та прийшла до висновків. Незнання власної історії – це великий бар'єр, крізь який не можна пройти до незалежності. Щоб зробити гідне майбутнє для свого народу – треба обов'язково дуже добре знати історію своєї країни та ретельно вивчати помилки минулих поколінь при змогах будувати суверенну, незалежну Україну.

Я обрала саме тему державотворення України під час національно-демократичної революції 1917-1919 рр., бо вважаю її дуже актуальною у нашій сучасності. Україна незалежна країна, але вона ще йде довгим шляхом до національного відродження та стабільної політичної позиції, яка виведе наш народ до щасливого життя, якого так добивалися патріоти минулих століть, вони будуть завжди жити у наших серцях та нового покоління, будуть обов'язково їх вивчати. Микита Юхимович Шаповал має не аби-яке відношення до подій державотворення початку ХХ ст., він член Центральної

Ради – Генеральний секретар, соавтор IV Універсалу. Аналізуючи діяльність та позицію патріота своєї держави можна сказати що Микита Шаповал гідний вшануванню та вивченню його можливо і за шкільною програмою, бо молоде покоління повинно знати героїв та великих діячів - синів України, щоб не боятися прокладати собі стежки до великого і значимого у нашому житті. Я впевнена, кожен з нас замислювався над тим, який вклад він зробить для розвитку своєї країни. Так чого ж чекати ? Треба діяти. Саме молоде покоління буде розвивати державу, ми – це наше майбутнє! Тож не треба нехтувати своєю освітою, духовним розвитком , треба виховувати у себе почуття любові до своєї країни, бо кожен з нас відповідальний за неї.

Список використаних джерел

1. Бойко О.Д. Проблема визначення кордонів України в період Центральної Ради (1917-1918 рр.) / О.Д. Бойко // Український історичний журнал. – 2008. – №1. – січень-лютий. – С.5-31.
2. Верстюк В.Ф. Політична боротьба за владу в Українській Народній Республіці в перші місяці її проголошення / В.Ф. Верстюк // Український історичний журнал. – 2008. – №1. – січень-лютий. – С. 31-45.
3. Верстюк В.Ф. Роль і місце Центральної Ради в модерній історії України / В.Ф. Верстюк // Український історичний журнал. – 1997. – №5. – вересень-жовтень. – С.17-25.
4. Копиленко О.Л. Держава і право України. 1917-1920: навч. посібник / О.Л. Копиленко, М.Л. Копиленко. – К.: Либідь, 1997. – 208 с. -
5. Копиленко О.Л. «Сто днів» Центральної Ради / О.Л. Копиленко. – К.: «Україна», 1992. – 204 с.
6. Рубльов О.С., Реєнт О.П. Українська Центральна Рада / О.С. Рубльов, О.П. Реєнт // Українські визвольні змагання 1917-1921 рр.. – 1999. – С.17-101.
7. Скальський В.В. Образ Центральної Ради у свідомості селян на початковому етапі Української революції / В.В. Скальський //Український історичний журнал. – 2008.– №1. – січень-лютий. – С.46-58.
8. Терещенко В. Т. «микита Шаповал-велетень із донбасу», Артємівськ,-2000.
9. Хрестоматія з історії держави і права України: навч. посіб. / упоряд.: А.С.Чайковський (кер.), О.Л.Копиленко, В.М.Кривоніс, В.В. Свистунов, Г.І. Трофимчук. – К.: Юрінком: Інтер, 2003
10. «Микита Шаповал про національне відродження та державність». Автор Олена Бікла, кандидат історичних наук, доцент кафедри соціальних дисциплін Донецького інституту соціальної освіти.

ДОДАТКИ

Додаток 1

Перший український уряд —
Генеральний секретаріат (1917)

Парад на Софійській площі під час
III Військового з'їзду, що відбувся
за тиждень до проголошення III
Універсалу (1917)

Голова Української Центральної Ради професор
М.Грушевський

Будинок Педагогічного
музею, що використала
Українська Центральна
Рада для свої засідань.

